

Véghné Ilkó Györgyi

Bulányi, a lakóközösség-tag

A '80-as évek első felében egy laza, kommuna jellegű közösségben éltünk Budán; külön szobákban, de sok mindenben együtt is. Ez a lakóhely számunkra elvileg albérlet volt, de valójában inkább egy lakóközösség.

Gyurka bácsi és Kovács Teri 1980 őszén fogadta be háromtagú kis családjunkat az Attila úti, két és fél szobás lakásukba. Nógrádmegyerből 1979-ben költöztünk egy kőbányai, lakótelepi albérleti szobába, onnan pedig Budára, az „előkelő” I. kerületbe.

Első találkozás

Az egész úgy kezdődött, hogy egy szép őszi délutánon Andit, a közösségvezetőnket vártuk baráti látogatásra. Meglepődtünk, mert jött vele más is, azt mondta, találkozott egyik barátnőjével, és elhozta. Kicsit furcsállottuk, hogyan is gondolhatta ezt jó ötletnek Andi, és a beszélgetés is kicsit döcögős, felületes volt, legalábbis nem annyira közvetlen hangnemben zajlott, mint ahogyan azt megszoktuk. Természetesen ettől függetlenül szíves fogadtatásban részesítettük mindkettejüket, s máig emlékszem, hogy (a gyorsan előállítható) váratlanvendég krémet készítettem – így igen stílusos volt a délutáni desszert.

Amikor elmentek, maradt bennem hiányérzet a találkozó nyomán, de aztán nem nagyon foglalkoztunk a dologgal. Teltek-múltak a hetek, egyszer aztán Andi jelentkezett, elmondta, hogy lehetőségünk lenne az Attila útra költözni Gyurka bácsihoz és Kovács Terihez. Teri volt ugyanis a váratlan látogatónk, s akkor szemrevételezett minket potenciális lakóként, amikor elkísérte Andit. Mi épp' új albérletet kerestünk ugyanis, mert amikor a háziak tudomására jutott, hogy második gyerekjünket várjuk, akkor felmondtak.

Így hát az első rostán átmentünk, a következő találkozó már nyílt volt, mi látogattunk el az Attila útra, ahol találkoztunk Gyurka bácsival is. Izgatottan készültünk az ismerkedésre, ugyanis előtte csak hírből ismertük őt (mondjuk elég nagy híre volt!), s látni is csak egyszer láttuk, Gyombolai Marci és Edit esküvőjén, a szószéken.

Andi közösségében természetesen sokat hallottunk Gyurka bácsiról, az eszméiről, no meg kéthetente randevúztunk a KIO-val is, mert az volt a „tananyagunk”.

Ezen első, (face to face) találkozás alkalmával a hallban ültetett le minket, melynek elég vad narancssárga berendezése volt, ez a kép erősen rögzült a fejemben.

Kényelmetlenül éreztem magam azonban a megszólítás okán: Hogyan szólítsam, pl. Bulányi atya vagy Gyurka bácsi? Nem akartam távolságtartó vagy haverkodó lenni, de nem voltam járatos az egyházi-de-mégsem személyeket illetően sem, ráadásul a Bokorban dívott a tegeződés... – ezért nagy bátran azzal indítottam, hogy megkérdeztem, hogyan szólíthatom? Kicsit rácsodálkozva mondta, hogy „Gyurka bácsi és tegeződjünk”. (Egyszer később elmondta, hogy értékelte a rákérdezést, mert sokszor tapasztalta a megszólítással kapcsolatos kínlódást.) Ezt követően dióhéjban felvázolta, milyen lehetőséget tudnak felajánlani számunkra: egy nagy szobában lakhatunk, amely a fürdőszobán keresztül közelíthető meg, és természetesen használhatjuk a konyhát is. Azt is jelezte, hogy sok látogatójuk van, s fontos a diszkréció.

Úgy emlékszem, nagyon rövid ideig tartott ez a megbeszélés. Részünkről nem volt szükség akkor már gondolkodási időre, hogy megfontoljuk, odaköltöznénk-e, előtte már eldöntöttük, hogy igen; számolva azzal is, hogy ez a kedvező lakhatás feltételezhetően együtt jár majd a megfigyeléssel, azzal, hogy mi is „gyanús elemek” leszünk, esetleg „hátrányos megkülönböztetéssel”, és még ki tudja mivel...

Illően és örömmel megköszöntük hát a támogató lehetőséget, benéztünk az akkor még ott lakó Márczi család szobájába, hogy mégis legyen fogalmunk leendő kuckónkról, majd távoztunk a Moszkva tér irányába.

Négy évig laktunk az Attila út 133. alatti ház II. emeleti lakásának szobájában. Izgalmas volt az ott töltött idő, hiszen fontos történések zajlottak akkoriban Gyurka bácsi és a Bokor életében.

A hétköznapiak

Nagy volt a forgalom, a hét szinte minden napján rengeteg ember megfordult Gyurka bácsi szobájában, egyénileg vagy párban lelkivezetés, gyónás céljából, illetve csoportosan közösségi találkozókra érkeztek. Általában délután három órakor kezdődött a jöves-menés, egészen este nyolcig-kilencig (kivéve a papi csoportokat, ők délelőtt találkoztak). Előtte Gyurka bácsi 1-1,5 órát pihent, olvasgatott, szundított kicsit, majd felhörpintette reggelről megmaradt hideg-keserű kávéját a konyhában, s már készen is állt vendégeinek fogadására. Volt, akivel sétára indultak a Vérmezőre, mert ott nyugalmasabban, szabadabban tudtak beszélgetni, s nemcsak a friss levegő és a testmozgás szempontjából.

Ha akadt egy-egy „kimaradó”, „lyukas” órája a délután folyamán, akkor az épp’ aktuális kéziratán dolgozott. Nem volt kihasználatlanul töltött ideje a nap során. Általában reggel 7 órakor kezdte a misét (természetesen pontosan!) a szobájában, a dohányzóasztalt oltárrá alakítva, konvencionálisan megterítve, a kereszt középre elhelyezve, a gyertya csak a bal oldalra kerülhetett, a virág pedig jobbra. A gyertyákra egyébként különösen ügyelt – szinte már rítussá téve, erre sokan emlékezünk, bizonyára: használat után gondosan körbenyomkodta, elegyengette a megpuhult viaszt. Sok gyertyát fogyasztott Gyurka bácsi, a gyónások alkalmával is mindig meggyújtotta, így a következő gyertyagyújtás nem okozott problémát, újra „rendesen” égett.

Fantasztikus erőt és tartást adott ez a rendszeres reggeli töltekezés, hiszen napról-napra hallhattam az „Öreg” elmélkedését, gondolatait a napi olvasmányokhoz kapcsolódóan. Máig

emlékezetes számomra az is, amikor az egyik nagyhéten Babits Balázsolás című versét olvasta fel nekünk.

Egyik karácsonyi ajándékom volt Gyurka bácsi számára a dohányzóasztalára méretezett, karácsonyi motívumokkal általam hímzett oltárterítő. Kedves emlék számomra, hogy onnantól kezdve télen-nyáron azt használta, hiába próbálkozott Teri az egyházi évhez igazodóan váltani, nem lehetett.

A misén Teri volt a kántor, én pedig eleinte Dáviddal, majd Verával vettem részt, Bandi csak ritkán tudott reggel bekapcsolódni, mert az iskolában 8-kor kezdődött a munka (tanítás). Elsőszülöttünk kitartó misehallgató volt, csendben, türelmesen, mondhatni elmélyültem végigülte, Verát – mozgékonyabb (és kisebb) lévén – az elmélkedés utáni csöndben átvittem a mi szobánkba, ahol a járókában jól eljászadozott a hátralévő időben.

A mise után Teri gyors reggelit készített Gyurka bácsinak – általában teát egy kis pirítóssal – , s ment dolgozni a Várba, a Nyelvtudományi Intézetbe, ahol a tájszótár szerkesztésén fáradozott.

Gyurka bácsi minden reggel 8 órakor már a szobája sarkában álló íróasztalnál ült. A bal oldalán egy plafonig érő, az egész falat beborító könyvespolc roskadozott a könyvektől, jobbján pedig a Körnöci lépcsőre és az Attila úti iskolára néző erkély ablakai adták a fényt. Délelőttönként nem nagyon találkoztunk vele, rendíthetetlenül, acélos keménységgel dolgozott, olvasott-fordított-írt-gépet stb.

Déltájban megérkezett Teri, gyorsan „összeütött” valamit kettejüknek (nagyon ügyes volt ebben, sőt alkalomadtán a két „papi” közösség ellátását is megoldotta), majd a 2-3 fogásos ebéd elfogyasztása után még egy sakkjátszmára is volt idő, mielőtt visszament a munkahelyére. Szegény, többnyire vesztésként került ki a partiból, ennek ellenére hősiesen asszisztált Gyurka bácsi játékgényéhez – „kudarctűrés”, mondogatta tréfálkozva. Egyébként is óriási volt Teri alkalmazkodóképessége, igyekezett maximálisan segíteni, szolgálni, támogatni Gyurka bácsi életvitelét.

A vacsorájuk időpontja változó volt, attól függött, mikor ment el az utolsó vendég, esetleg a két látogató közötti szabad órába illesztették.

Külön háztartást vezettünk, s általában nem is étkeztünk együtt, de azért rendszeresen voltak közös vacsoráink, egy nyugalmasabb nap végén, vagy pl. közösen fogyasztottuk el szülőktől kapott disznótoros kóstolót, s volt libalakoma is. Gyurka bácsi különösen szerette a libatöpörtyűt, ezzel később is kedveskedtem neki, amit mindig azonnal meg is kóstolt.

Bridzs

Köztudomású, hogy Gyurka bácsi nagyon szerette ezt a kártyajátékot. Igyekezett minket is „megfertőzni”, hiszen velünk épp megvolt a négy személy a játékhoz. TV-je neki sem, nekünk sem volt, kellett időnként egy kis esti szórakozás, levezetés a fárasztó nap végén. Első lépésben meg kellett tanítania még a szabályokat is, mert azt sem ismertük előtte, de türelmesen játszottak velünk, zöldfülűekkel. Nekem igen rövid idő alatt elnyerte tetszésem a bridzs, szívesen

kapcsolódtam be, viszont Bandi nem túlzottan kedvelte meg, kevésbé élvezte. Részben azért is, mert estére fáradtan érkezett már haza, akkoriban kezdett ugyanis tanítani, ami erősen kiveszi még a férfiember energiáit is. Ennek ellenpontoszaksként, ill. a sikerélmény megszerzése érdekében javasolta, hogy kezdjünk reggel kártyázni, akkor ő is frissebb, jobban tud koncentrálni. Ha-ha! Mondanom sem kell, erre nem került sor...

Férjüram hozzáállása csökkentette a játékkal töltött alkalmaink számát, mi pedig természetesen kifejeztük eme magatartás iránti rosszallásunkat, így tehát Bandi időnként gyakorolhatta az önfeláldozást, amikor kedvünkért vállalta a „megpróbáltatást”.

Elárulom, egyetlen alkalommal azért megtörtént az is, hogy „kirúgtunk a hámból”, és nemcsak egy-két partit játszottunk, hanem éjszakába nyúlóan kártyáztunk – mindannyiunk szórakozására, Bandi asszisztálásával. De csak egyszer fordult elő! – akkor egy kis szünetet is tartottunk a kártyázásban, mert hát mi nagyon önfegyelmező emberek voltunk.

Gyerekevelés – „fotőj”

Gyurka bácsi (no, és Teri is, persze) mérhetetlen türelemmel viselte az 1-2-3 gyerek keltette zibongást a szomszédos szobában. Igyekeztem a csemetéket „csendesén” nevelni, de hát zajlott az élet, elkerülhetetlen a dackorszak, a testvérveszekedés, a sírás-rívás, nem is csak nappal, főleg csecsemőknél, betegeknél éjjel is...

Többször kérdeztem, zavarja-e őt a gyerekek okozta zaj, de mindig nagyon megnyugtató, hogy erről szó sincs. Ezt én elhittem, elfogadtam, jól is esett ezt gondolni, mert ügyeltünk a minél konfliktus-mentesebb együttlákásra, erőfeszítéseket tettünk annak érdekében, hogy a lehető legkevésbé legyünk „zavaró tényezők”. Pedig számtalan komoly alkotása született abban az időben is, ami nagyfokú, mély odafigyelést igényelt. Hihetetlenül tudott összpontosítani, kizárva a külvilágot.

Egyetlen esetben azonban előfordult, hogy Gyurka bácsi átjött a szobánkba – gondolom, hallva kislányunk hisztizésének leszerelésében tapasztalt sorozatos kudarcimat –, mert sehogy sem sikerült lecsendesítenem. Egyszerűen megfogta a gyermeket, átvitte saját szobájába és beültette jókora foteljébe. Akció közben a Vera kezében lévő zacskóból kiszóródott a ropi a szőnyegre, amit aztán Gyurka bácsi gondosan összeszedett. Hamar csend lett, Vera meglepődött a szokatlan helyzetben, elcsendesedett, helyreállt a rend. Gyurka bácsi később tudatos, jó pedagógusként elvitte sétálni Verát a Vérmezőre, hogy ismét szent legyen a béke köztük.

Ezt a történetet Gyurka bácsi is többször elmesélte, alátámasztva erőszakmentes fotőjmódszerét a hisztiző gyermek lehiggasztására, megnyugtatóására. A folytatást azonban nem szokta elmondani. Az történt ugyanis, hogy séta közben összetalálkoztak Andrással, aki Dáviddal épp jött hazafelé. Gyurka bácsi úgy gondolta, hasznos lesz tudatosítani Verában a történeteket, ezért édesapjáiékhöz érve megkérdezte:

- Mit csináltál ma Vera?
- Hisztiztem.
- És mit csinál Gyurka bácsi azzal, aki hisztizik?

- Összeszedi neki a ropit - hangzott a kétéves gyerek válasza.

A hiszti-leszerelés/büntetés fotój-módszerét megtartottam egyébként, amikor elköltöztünk, nekünk is lett egy fotelünk, ahol a „rosszalkodó” gyermek gondolkodhatott viselkedésén, helytelen cselekedetén.

A gyermeknevelésben azért elég kevés jártasságot szerzett Gyurka bácsi, hiszen egyrészt nem tudta „művelni”, nem állt módjában gyakorlatot szerezni, másrészt a szakirodalmat sem forgatta a teológiai írások mellett. Nem is voltak ilyen könyvei. Ezt onnét tudom, hogy egyszer átjött hozzánk, s azt kérte, mutassam meg, milyen könyveim vannak ebben a témában. Jópárat összegyűjtöttem már akkor, ott sorakoztak a polcon. Ő belenézett mindegyikbe, átlapozta a köteteket, néhányat kiválasztott, azokat kölcsönkérte. Nem kérdeztem, miért kell neki, egy pillanatra átsuhant rajtam az is, hogy talán az én módszereimmel/megoldásaimmal elégedetlen, és segíteni akar, csak előbb tanulmányozza a szakanyagot. Erről azonban szó sem volt! Új könyvén dolgozott, akkor (1983-ban) készült a [Bokorlelkiség](#) című műve, melynek része a családi élet, a gyermeknevelés, s épp ezekhez a fejezetekhez érkezett. Gyermekként és lelkivezetőként szerzett tapasztalatait, saját felfogását, elveit össze akarta vetni a szakirodalommal, a divatos nézetekkel. Sokan emlékezhetünk a „grófi pesztonka” kifejezéssel illetett anyai szerep visszautasításának hangsúlyára.

Óbudavár

Az élet hihetetlen tempóban zajlott az Attila úton minden szinten: teológia, filozófia, néha tudomány és politika, papi és közösségi szervezkedés és rengeteg program, írói tevékenység, könyv és folyóirat-szerkesztés, gépelés (! mivel tilos volt), misék, újtott liturgia, gyónás, lelkivezetés, barátkozás, gyermeknevelés, tanítás... mindez gyermeksírás és hagyományos vagy modern templomi énekek zajában, dallamos hullámain. Emberek jöttek az ország minden részéből, s külföldről (keletről, nyugatról) is szép számmal, de nem maradtak el az akkoriban szerveződő földalatti ellenzéki-mozgalmi-politikai csoportok képviselői sem, valamint a szamizdat-szerkesztő újságírók.

Mindezen mozgolódás központjában természetesen Gyurka bácsi állt.

Érthető, hogy néha ki kellett kapcsolnia...

Rendszeresen jártak a „Csatárka” nevű kis kertbe a budai Látó-hegyen (persze nem egy luxusnyaralóba), ahol a baráti beszélgetős-kártyázós találkozók mellett mód volt egy kis kertészkedésre is. Boldogan-büszkén hozta haza Gyurka bácsi a málnatermést pl., azt tejföllel nagyon szerette. Hamarosan aztán megszűnt ez az idilli hely, nem adták tovább bérbe a tulajdonosok, új házak épültek a helyén, amit nagyon bánatosan vett tudomásul Gyurka bácsi. Nemsókára elkezdődött a birtokkeresés... Mi is több helyre elvittük őket Pécel és Gödöllő környékére teleknézőbe, végül – mint tudjuk – Óbudavár lett a befutó a Balaton-felvidéken. Ha jól emlékszem 1984-ben került sor a megvásárlásra. A kert és a környezet szép volt, de első látásra bizony megdöbbentett a szoba-konyhás ház lerobbant állapota. Gyurka bácsiék azonban lelkesen utaztak le – többnyire vonattal – és szervezték az újjáépítést, amiben sokan (kicsit mi is) segítettek,

attól függően, ki mihez értett (többé-kevésbé). A baráti összefogás nyomán lakhatóvá alakult, „kitágult”, felfejlődött a hely – igaz, máig viseli a különböző szakemberek és segédkezők érdekes nyomait, külső-belső munkálatainak néha meglepő produktumait.

Mindenestre Óbudavár sem lett a nyugalom szigete, mert a világ minden részéből jöttek ide is az emberek, nem beszélve a „rég” közösségek tagjairól, akik lelki töltekezés vagy nyaralás céljából töltöttek el ott pár napot.

Mi nem voltunk gyakori vendégek Óbudaváron, így akkoriban nem gondoltam, hogy mára milyen felelős feladat hárul majd rám, ill. a BOKKE-ra a „birtok” gondozását illetően. Abban reménykedem, és többen azon fáradozunk, hogy egyszer az óbudavári ***Bokorház*** üdítő nyaraló és vonzó lelkigyakorlatos hely legyen, benne a Bulányi György emlékszobával.